

Un feix de llenya

(ALDC, II, 301. Un feix de llenya)

El mot més estès és *feix*, der. del llat. FASCE ‘llogall de branquillons, espigues, etc. units formant un manat; pes, càrrega’, amb el der. *feixina* (< *feix* + suf. dim. *-ina*) que designa un feix “de branca petita” o “de pi”, i les var. ribagorçanes *feixo*, *faixo* afins a l’aragonès. El ross. *fagot* (documentat des de 1405) és un occitanisme, amb la var. *fugot* per assimilació de [ə] a la labial [f], i *fuot*, per pèrdua de la [y] entre vocals velars. El nord-occ. *trossa* significava ‘bolic de roba i provisions en una marxa’ i després, per similitud semàntica, ‘feix de llenya’ (cf. arag. *trueza*). Els val. *garbó* i *garbeta* són dim. de *garba* (< fràncic *GARBA ‘feix d’espigues tallades’, amb els sufixos *-ó* [< llat. *-ONE*] i *-eta* [< llat. *-ITTA*], respectivament), un germanisme propi del cat., oc. i fr., arribat també a Aragó i Múrcia. *Gavell* i *gavella*, d’origen no aclarit, podrien derivar del llat. CAVUS ‘conca amb les mans; gavell d’espigues’ (cf. it. *covone*).

Costal, estès sobretot pel val. mer., és un der. de COSTA ‘esquena, costella, costat del cos’ més el suf. *-al* (< llat. *-ALE*) aplicat a una mena de feix, paquet o sac, destinat a ser portat a esquena d’animal o de persona. *Braçat*, format sobre *braç* + el suf. *-at*, indicava originàriament la quantitat de llenya que es pot agafar amb el braç o braços.

Altres mots més locals: *puial* 93, 115 (< llat. vg. *PODIALE, der. de PODIUM ‘puig’), amb [j] < -DJ- en comptes de [ʒ] o [dʒ], que des de l’antic ‘puig petit’ ha passat a ‘conjunt de coses sobreposades’ referit a un feix; *carga* 89, a partir de la càrrega de llenya que pot portar una bística; *rotllo* 118, var. de *roll* (< llat. ROTULU ‘cilindre, rotlle’) per la forma enrotllada del feix.

Feix i *gavell* són mots normatius; també ho són amb matisacions semàntiques *garbó*, *gavella*, *costal* i *feixina*.

